

ՈՉ ԵՒՍ Է ԱԿԱԴԵՄԻԿՈՍ

ՀՐԱԶԵԱՅ ԱՃԱՌԵԱՆ

Երեւանի մէջ, Ապրիլ 16ին, իր մահկանացուն կնքած է 77 տարեկանին, Հայ ժողովուրդի վաստակաւոր զաւակներէն, լեզուաբան - գիտնական - բանասէր եւ ՍՍՀ գիտութիւններու ակադեմիայի իսկական անդամ Փրօֆ. Հրաչյա Աճառեան:

Ծնած է 1876 Մարտ ծին կ. Պոլիս: Նախնական կրթութիւնը ստացած է տեղույն Արամեան եւ հուսկ ապա Սահակեան վարժարաններուն մէջ: 1887ին աշակերտած է Պոլիս Կեդրոնական վարժարանին եւ աւարտած է զայն 1893ին: 1894ին ուսուցչութեան կոչուած է Կարնոյ Սահասարեան վարժարանը: Բանասիրութեան եւ լեզուաբանութեան մէջ ընկան հակում մը ցոյց տուած ըլլալով պատանեկան շրջանէն իսկ, Կարինի մէջ պատրաստած է Սահասարեան վարժարանի Զեռագիրներու ցուցակը:

1895ին մեկնած է Փարիզ, հետեւելու համար համալսարանական դասընթացքներու: Նիւթական ամենէն դաժան պայմաններու մէջ շուրջ երեք տարի հետեւելով Սօրուապօնի լեզուաբանական դասընթացքներուն, իր ուսուցիչներէն կը գնահատուի եւ կը միրուի, որոնցմէ Փրօֆ. Հիւազման զինք կը հրաւիրէ Ստրազուրկ, օգնելու համար երիտասարդ եւ խոսունալից այս լեզուաբանին: Հոն՝ ատեն մը Հիւազմանի աշակերտելէն ետք, կ'ուղեւորի կշմիածին տասնեակ մը արեւելիան լեզուններու տիրացած: Էջմիածնի մէջ կը ստանձնէ ու կը վարէ պատասխանառու պաշտօններ: Երիտասարդական տարիքէն կ'աշխատակցի զանազան լեզուաբանական եւ ազգագրական հանդիսներու: Սակայն գիտունի իր խառնուածքը, պրատողի իր հետաքրքրութիւնը, բանասիրութեան համար նոր նիւթեր հաւաքելու իր մարմարը, զինք կը մղեն մեկնի հայատա կեդրոններ, — Շուշի, Թաւրիզ, նոր Բայազին եւ այլուր ուր կը գրէ «Դիտողութիւններու» և «Բաղդատականներ» զանազան բարբառներու շուրջ: 1905 թուականէն վերջ գրեթէ ամէն տարի լոյս կը տեսնէ մէկ կամ երկու աշխատութիւն յանձնի ստուար հատորներով: 1909ին լրյու կը տեսնէ Classification des dialectes Arméniens Հայագիտութեան մէջ զարդարուի բացող գործը: Այնուհետեւ իրար ետենէ լոյս կը տեսնեն Գաւառական Բառարանը 1836 էջրէ բաղկացած, Արևատական Բառարանը 1900 էջ որ համաշխարհային շափանիշերով գլուխ - գործոց մըն է, օտար գիտուններու եւ լեզուաբաններու հիմքացմունքին արժանացած: Զայրոց Լեզուի Պատմութիւններ երկու հատորներէ բաղկացած գործ մը, որ հեղինակին իսկ խոսունակութեամբ «պասկը կը կազմէ իր գործերուն»: Հայոց Անձնանուններու Բառարանը, որուն վրայ կ'ըստի թէ քանի մը տասնեակ տարիներու աշխատանք տարրուած է, ինչպէս է պարագան օրինակի համար Արևատական Բառարանին: Արախութիւն է Անձնանուններու Բառարանէն ետք, սեղանի վրայ ունենալ նաեւ Հայոց Տեղանուններու Բառարանը, որ տակաւին կը մնայ անտիպ:

2. Աճառեան, բանասիրական եւ լեզուաբանական իր աշխատանքներուն նետ, որոնցմէ երկուքը միայն — Արմատական Բառարանը ու Անձնանուններու Բառարանը — պիտի ամրագ կեանք մը սպառէին, երբեք չէ լրած ուսուցչական ամպինը: Եղած է ամենէն շատ յարգուած եւ սիրուած զասախառներէն մէկը Հայաստանի Պատական Համալսարանին, որուն մէջ պաշտօնագրած է յիշնալ հաստատութեան հիմնարկութեան յաջորդագրարիէն մինչեւ իր մահը, իր գործունութեամբը տիպար ուսուցչի օրինակը հանդիսանալով:

50 տարի, անվսոնգ Հայ լեզուի եւ մտքի այս մշակը, ուսուցչական ասպարհզին քովն ի վեր, աշխատակցած է բազմաթիւ Հայ թերթերու եւ հանդէսներու, ստորագրելով հարիւրաւոր բանափրական եւ լեզուարանական յօդուածներ։ Հրատարակուած կոթողական իր աշխատանքներէն զատ, տակալին լոյս չտեսած՝ կան պատկառելի եւ հիացմունքի արժանի աշխատանքներ որոնցմէ նշանաւոր է Հայ Լեզուի Լիակատար Քերականութեան մէջ եզակի գործ մըն է։ Հայաստանի Պետ.-Հրատէն լոյս տեսնելու պատրաստ վիճակի մէջ են Պատմութիւն Հայ Գաղրականութեան եւ Հայոց Պատմութիւնը Հիւսուած Ընդհանուր Պատմութեան, ինչպէս նաև տասնեակ մը մեծ ու փոքր ուրիշ երկասիրութիւններ։

Սեր ամբողջ մատենագրութեան մէջ բանակի եւ որակի տեսակէտէն բացառիկ շահեկանութիւն մը ներկայացնող այս ազնիւ հայորդիին գործն ու յիշատակը յարգանք եւ պատկառանք կը ներշնչէ միայն։ Հ. Անառեան, իր աշխատասեղանին առցեւ, Հայ մշակոյթին համար պատարագուող մարտիրոս մըն է։ Խունկ եւ արցունք իր յիշատակին ու հանգիստ իր յոգնատանց մարմնին։

ՄԱՀ ՏԻՐԱՀԱՅՐ ԻՎԱՆ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

Խորունկ ցաւով կը տեղեկանանք թէ Պաղտատի մէջ, ծերունազարդ տարիքին, իր մահկանացուն կնքած է, Ս. Սթոռոյս Միաբան եւ Ֆիլատէլֆիոյ հոգեւոր հովիւ, Հոգ. Տ. Թորգոմ Վրդ. Մանուկեանի հայրը՝ Իվան Մանուկեան։

Այս տխուր առիթով, Սիոն յանուն Գեր. Տեղապահ Սրբազն Հօր եւ բովանդակ Միաբանութեան, իր վշտակցութիւնը կը յայտնէ Հոգ. Տ. Թորգոմ Վրդ. ին իր այս ցաւակի կորուստին համար, աղօթելով որ Ամենակալը երանելի արդարներուն հետը դասելով՝ լոյսերու մէջ հանգչեցնէ հանգուցեալի հոգին եւ իր շնորհալի զաւակներուն պարգևէ Ս. Հոգիին միխթարութիւնը։

«Յիշատակն արդարոց օրհնութեամբ եղիցի»։

ՎԱՍՆ ԲԱՐԳԱԽԱՃՄԱՆ “ՍԻՈՆ”Ի

Այնարեն, Արժ. Տ. Վահան Քն. Քենտիրնեան վասն բարգաւանման «Սիոն»ի կը նուիրէ 275 ֆիլս։

Գալիֆունիայէն, Մեծ. Տիար Ե. Թելալեան վասն բարգաւանման «Սիոն»ի կը նուիրէ 350 ֆիլս։

Կը յայնենք մեր գերմազին օնորհակալութիւնները յարգելի նուիրատուներուն։

Վարչութիւն «Սիոն»ի

تصدرها - بطريركية الأرمن الارثوذكس مدير الطبعة - الآب زاون شنثيان تصميم في مطبعة دير الارمن - القدس

المدد ٥

مايو ١٩٥٣

Proprietor - His Beatitude the Armenian Patriarch of Jerusalem. Armenian Patriarchate, Jerusalem.

Editor - Father Zaven Chinchinian. Armenian Convent, Jerusalem.

Printed by the Armenian Convent Printing Press, Jerusalem.